

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “2015. gada starptautiskais nolīgums par klimata pārmaiņām: starptautiskās klimata politikas veidošana laikposmam pēc 2020. gada””

COM(2013) 167 final

(2014/C 67/29)

Ziņotājs: **Josef ZBOŘIL**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pantu 2013. gada 8. maijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “2015. gada starptautiskais nolīgums par klimata pārmaiņām: starptautiskās klimata politikas veidošana laikposmam pēc 2020. gada””

COM(2013) 167 final.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2013. gada 1. oktobrī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 493. plenārajā sesijā, kas notika 2013. gada 16. un 17. oktobrī (16. oktobra sēdē), ar 120 balsīm par, 3 balsīm pret un 9 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK pauž viedokli, ka Eiropas rīcībai jābūt **proaktīvai, vērienīgai un reālistiskai** attiecībā uz to, ko iespējams panākt, kā tas jau tika norādīts EESK atzinumā “Ekonomika ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni — ceļvedis 2050. gadam”⁽¹⁾, un **spējīgai pielāgoties** pārmaiņām starptautiskajā vidē. Ilgtspējas visu trīs pīlāru iekļaušana, kā arī pārredzamība un pārskatatbildība ir priekšnosacījumi, lai jebkāds turpmākais nolīgums klimata jomā būtu sekmīgs. Tāda Eiropas Savienība, kura spēs tikt galā ar ārējiem izaicinājumiem, spēs arī saviem iedzīvotājiem sniegt jaunas vadlīnijas.

1.2 Komisijas dokuments sniedz visaptverošu pamatu diskusijām un darbam, gatavojoties turpmākajām sarunām klimata pārmaiņu jomā ar mērķi 2015. gadā noslēgt reālistisku pasaules mēroga nolīgumu.

1.3 Komiteja atzinīgi vērtē iniciatīvu aplūkot gaidāmā starptautiskā nolīguma būtiskos principus un atbalsta Komisiju turpmākajā sagatavošanas darbā, kas nepieciešams, lai šim nolīgumam izveidotu ietvaru, kurā ņemti vērā tādi principi kā vispārēja piemērojamība, vērienīgums, efektivitāte, taisnīgums un līdzsvarotība, pārredzamība un juridisks obligātums. Starptautiskajām sarunām par klimata pārmaiņām jābūt forumam, kurā valstis viena otru mudina virzīties uz priekšu un nevis kavē.

1.4 Turpmākajā darbā galvenā uzmanība jāpievērš 2015. gada starptautiskā nolīguma vispārējas atzīšanas nodrošināšanai, jo pasaules ģeopolitiskais un ekonomikas stāvoklis īsā laika posmā ir ievērojami mainījies. Šis nozīmīgās pārmaiņas ir jāņem vērā, un rūpīgi jāapsver ES klimata un enerģētikas politikas loma ekonomikas lejupeļvē, kā arī to, kādai šai politikai

vajadzētu būt turpmākajos gados. EESK atgādina savu viedokli, ko tā pauda atzinumā par ES septīto vides rīcības programmu⁽²⁾: cēloņi gan finanšu un ekonomikas, gan arī ekoloģiskajai krīzei — kura, citstarp, izpaužas kā nelabvēlīgas klimata pārmaiņas — meklējami finanšu un dabas resursu pārmērīgā izmantošanā un, lai šīs krīzes pārvarētu, pilnībā jāmaina domāšana, kā tas paredzēts, piemēram, ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijā. Nākotnes ekonomikā būs jāizmanto galvenokārt ar fosilo kurināmo nesaistīti enerģijas avoti. Lai gan ES politika joprojām ir vērienīga, mērķi būtu jāizvirza pakāpeniski, atbilstoši globālajai videi, un skaidri jādefinē visi nosacījumi.

1.5 Starptautiskā ekonomiskā situācija un vispārēji pieņemts pārvaldības process noteikti ietekmēs turpmākās diskusijas par nākamo starptautisko nolīgumu klimata pārmaiņu jomā. Šo procesu virzīs pasaules ekonomikas lielvaras. Eiropas Savienībai jābūt labi sagatavotai uzņemties savu pasaules mēroga lomu — vadīt procesu, rādot labu piemēru. Eiropas Savienībai arī jā rūpējas, lai tā nezaudētu līdz šim neapšaubāmi vadošās pozīcijas klimata pārmaiņu ierobežošanas un tehnoloģiju izstrādes jomā. Ir jāveic papildu (objektīva) analīze par Kioto protokola vispārējo novērtēšanu, ieskaitot visas tā priekšrocības un trūkumus, un ir jāizdara attiecīgi secinājumi pirms 2015. gada nolīguma izstrādes. Jaunā nolīguma izstrādē nozīmīgs faktors būs arī nākamais (2014. gada) Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes 5. izvērtējuma ziņojums par klimata pārmaiņām.

1.6 Šobrīd joprojām valda vispārēja zinātnieku vienprātība, ka nekādā gadījumā nedrīkstētu pieļaut globālās temperatūras paaugstināšanos vairāk nekā par 2 grādiem salīdzinājumā ar pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu līmeni, un ka siltumnīcefekta gāzu koncentrāciju atmosfērā vajadzēs stabilizēt aptuveni

⁽¹⁾ OV C 376, 22.12.2011., 110.–116. lpp.

⁽²⁾ OV C 161, 6.6.2013., 77.–81. lpp.

pašreizējā līmenī. Lai to panāktu, klimatom kaitīgu gāzu emisijas būtiski jāsamazina. Taču pašlaik siltumnīcefekta gāzu emisijas apjoms gadu no gada pastāvīgi palielinās. Lai gan tas, ka tiek īstenoti aizvien plašāki pasākumi emisiju ierobežošanai, vērtējams atzinīgi, tie tomēr tālu atpaliek no tā, kas ir vajadzīgs, lai panāktu līmeņa stabilizēšanos. Sarunu jaunās kārtas vispārējam mērķim tādēļ jābūt šādam: no jauna pasteidzināt minēto procesu un nodrošināt daudz vērienīgākas saistības un rīcību no visu valstu un visas sabiedrības puses.

1.7 Sagatavošanas posmā rūpīgi jāizvērtē sarunu vedēju pušu intereses, lai izvairītos no iespējamiem interešu konfliktiem, un jāapzina un jāizmanto sinerģijas. Būtu jānosaka vērienīgi un reālistiski pasākumi un mērķi, pamatojoties uz konsensu un sadarbojoties ar tiem, kuriem šie pasākumi būs jāīsteno. Iesakot pasākumus un mērķus, pozitīvi stimuli varētu atvieglot to vispārēju atzišanu un nodrošināt pilnīgu īstenošanu.

1.8 Minēto būs iespējams panākt vienīgi tad, ja tiks veikts pārredzams un rūpīgs novērtējums par klimata pārmaiņu politikas efektivitāti, izmaksām un pozitīvo ietekmi uz ekonomiku un sabiedrību kopumā. Komiteja piekrīt Komisijas paziņojumā paustajam, ka 2015. gada nolīgumam jābūt globāli iekļaujošam, proti, tajā jāparedz saistības, kas ir attiecināmas uz visām valstīm — gan attīstītajām, gan jaunattīstības valstīm.

1.9 Vietējā līmenī (kopienās, nozarēs) īstenošana rīcība un pasākumi, neskatoties uz to, ka jauns globāls nolīgums klimata pārmaiņu jomā vēl nav pieņemts, ir plašas pilsoniskās sabiedrības proaktīvās pieejas lielisks piemērs. Faktiski pilsoniskajai sabiedrībai jābūt svarīgai procesa dalībniecei, — tas noteikti attiecas uz politikas un mērķu, kas tiks iekļauti 2015. gada nolīgumā, īstenošanu. Tai jāaicina politikus pielikt lielākas pūles un jāuzrauga, lai lēmumu pieņēmēji tiesām pildītu solījumus vairāk rūpēties par klimata pārmaiņu ierobežošanu (pieņemot, apņemsanos pārtraukt subsidēt fosilo kurināmo). Tādēļ pieņemtajai politikai gan jāatbilst pārredzamības un pārskatatbildības prasībām, kuru īstenošanu pilsoniskā sabiedrība vēlas redzēt, gan jāizvairās no sociālās un saimnieciskās nevienlīdzības. Minētais 2015. gada nolīgums būtu pirmais solis ceļā uz globālo pāreju enerģētikas jomā.

1.10 Lai demonstrētu vadošo lomu un spētu vairāk ietekmēt starptautiskās sarunas, ES pašai apņēmīgi jāuzņemas tālejošāki mērķi 2020. un 2030. gadam un jāapliecina, ka šādu mērķu īstenošana ir svarīgs elements tās plānos ekonomikas atveseļošanai un pārejai uz ilgtspējīgāku nākotni. Tādēļ Komiteja saglabā savu nostāju un aicina, pirmkārt, pilnībā īstentot visus līdz 2020. gadam noteiktos mērķus saistībā ar oglekļa dioksīda emisijām un, otrkārt, virzībā uz mērķi līdz 2050. gadam panākt siltumnīcefekta gāzu emisiju (SEG) samazinājumu par 80–95 % atkārtoti apsvērt, vai 2020. gadam izvirzīto mērķi par emisiju samazināšanu nevajadzētu paaugstināt līdz 25 %. Komiteja joprojām mudina ES noteikt indikatīvus mērķus SEG samazināšanai — par 40 % līdz 2030. gadam un par 60 % līdz 2040. gadam, kā arī papildināt šos mērķus ar juridiski saistošiem pasākumiem, kas nodrošinātu minēto samazinājumu sasniegšanu. Šādi ilgtermiņa orientējoši mērķi ir nepieciešami kā kritēriji, kas ieguldītājiem un lēmumu pieņēmējiem Eiropā nodrošinātu prognozējamību un stabilitāti. Tie nodrošinātu arī stabili atsaucē punktu līmenim, cik augsti mērķi būtu jātiecas izvīzīt starptautiskajās sarunās.

1.11 Ir grūti iedomāties, kā pašreizējā sarunu formātā, proti, emisiju ierobežošanas un tirdzniecības sistēmā, būs iespējams ievērot kaut tikai pasaules lielvaru atšķirīgās intereses, nemaz nerunājot par pārējām valstīm. Vairākas ieinteresētās puses ir paudušas atrunas un ir ierosinājušas alternatīvas turpmākajam sarunu formātam. Alternatīvas jaunas koncepcijas izmantošanai līguma izstrādes procesā būtu jāizvērtē, par pamatu izmantojot tādus projektus kā “plānošanas rīku oglekļa dioksīda emisiju novērtēšanai” vai starptautisku “oglekļa nodokli”, vai arī Indijas pausto ierosinājumu noteikt emisijas tiesības katram iedzīvotājam, vai minēto pieeju apvienojumu.

1.12 EESK pilnībā atbalsta paziņojumā pausto nostāju, proti, ka mēs nevaram gaidīt, līdz 2015. gada nolīgums būs stājies spēkā 2020. gadā, jo pasākumi, ko īstenošim līdz 2020. gadam būs izšķiroši, lai ievirzītu politiku pareizajā gultnē. Šiem pasākumiem jābūt rūpīgi pārdomātiem un jābalstās uz reāliem un uzskatāmiem sasniegumiem zinātnē, tehnoloģijā un izstrādē, kā EESK to aprakstījusi atzinumā par tematu “Ekonomika ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni — ceļvedis 2050. gadam”⁽³⁾.

2. Komisijas dokuments

2.1 Starptautiskā sabiedrība 2011. gadā uzsāka sarunas par jaunu starptautisku nolīgumu, kas paredzētu kolektīvi rīkoties, lai aizsargātu planētas klimata sistēmu. Par minēto nolīgumu, kura izstrāde jāpabeidz līdz 2015. gada beigām un kura īstenošana jāsāk 2020. gadā, pašlaik norit sarunas, un šo procesu dēvē par “Durbanas Pastiprinātas rīcības platformu” (ADP).

2.2 2015. gada nolīgumam līdz 2020. gadam būs jāapvieno vienā visaptverošā sistēmā pašreizējie dažnedažādie saistošie un nesaistošie režīmi, kas noteikti saskaņā ar ANO Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām (turpmāk “Konvencija”).

2.3 Kopenhāgenas–Kankunas vienpusējais, augšupvērstais solījumu došanas process ļāva īstentot starptautisku pieeju ar augstāku līdzdalības pakāpi.

2.4 Izstrādājot 2015. gada nolīgumu, mums jāamēcās no Konvencijas, Kioto protokola un Kopenhāgenas–Kankunas procesa panākumiem un trūkumiem. Mums būs jāatsakās no Ziemeļu–Dienvidu modeļa, kas raksturoja situāciju pasaulē 90. gados, un jāvirzās uz redzējumu, kura pamatā ir savstarpēja atkarība un kopīga atbildība.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 EESK atzinumā par ES septīto vides rīcības programmu⁽⁴⁾ jau uzsvērusi, ka ir vērojamas paralēles starp finanšu krīzi un ekonomisko krīzi. Abas krīzes izraisīja ilgtnespējīga rīcība ar ekonomiskajiem vai, attiecīgi, dabas resursiem. Komiteja minētajā atzinumā uzsvēra, ka attiecībā “uz vides krīzi vajadzīga līdzīga reakcija kā ar fiskālo paktu apstiprinātie pasākumi

⁽³⁾ OV C 376, 22.12.2011., 110.–116. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 161, 6.6.2013., 77.–81. lpp.

finanšu krīzes pārvarēšanai: skaidras prasības, skaidri rādītāji, uzraudzība un sankcijas". Tas pats attiecināms arī uz gaidāmajām sarunām par klimata pārmaiņām, no kurām tiek sagaidīts skaidrs signāls, ka tiks veidota globāla, resursus taupoša ekonomika ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni.

3.2 Ir notikušas svarīgas ģeopolitiskas pārmaiņas, un tās jāņem vērā, gatavojot sarunu stratēģiju. Īsā laika posmā pasaules ģeopolitiskā un ekonomiskā situācija ir krasi mainījusies. Šīs fundamentālās pārmaiņas daļēji ir izraisījušas finanšu krīzi, ko Eiropas Savienībā papildināja arī ekonomikas krīze; uzņēmējdarbības ieguldījumu rādītājs ir samazinājies no 23 punktiem (2008. gadā) līdz 18,3 punktiem (2013. gada pirmajā pusgadā) (*Eurostat*). Plānojot paredzamās sarunas, ir rūpīgi jāizvērtē ES klimata un enerģētikas politikas loma ekonomikas leņķī.

3.3 Ar līdzšinējiem centieniem nepietiek. Starptautiskā ekonomiskā situācija noteikti ietekmēs turpmākās diskusijas par nākamo starptautisko nolīgumu klimata pārmaiņu jomā, un šo procesu virzīs pasaules ekonomikas lielvaras, proti, Ķīna un ASV, kā arī Indija un pārējās BRIC valstis (kuras 2012. gadā kopā saražoja 61,8 % no pasaules emisijām). Līdz 2020. gadam tiks uzbūvētas jaunas ar ogleņiem darbināmas spēkstacijas, kuru kopējā jauda būs 499–600 gigavati enerģijas. ES ekonomikā lejupslīdes dēļ ir likvidēti 3,8 miljoni darbvietu un rūpnieciskā ražošana ir samazinājusies par aptuveni 20 %, turpretī darba ņēmēju skaits atjaunojamo energoresursu nozarē un energotaupe pasākumu jomā ir palielinājies.

3.4 Klimata aizsardzības jomā tomēr vērojamas ļoti pozitīvas iezīmes.

— Atjaunojamās enerģijas iekārtas ES veidoja 71,3 % no visām 2011. gadā uzstādītajām jaunajām iekārtām (32 GW no kopējās jaunizveidotās enerģijas jaudas (44,9 GW)), 2012. gadā atjaunojamās enerģijas iekārtas veidoja 69 % no uzstādītajām jaunajām iekārtām (31 GW no kopējās jaunizveidotās enerģijas jaudas (44,6 GW)). 2011. gadā ekspluatācijā tika nodotas jaunas ar akmeņoglēm kurināmas spēkstacijas ar 2,1 GW kopējo jaudu, bet ekspluatācija tika pārtraukta ar akmeņoglēm kurināmās spēkstacijās, kuru kopējā jauda bija 840 MW. 2012. gadā ekspluatācija tika pārtraukta ar akmeņoglēm kurināmās spēkstacijās ar kopējo jaudu 5,4 GW apmērā, kas gandrīz divas reizes pārsniedza ekspluatācijā nodoto ar akmeņoglēm kurināmo spēkstaciju jaudu (3 GW).

— Ķīnas radīto emisiju lielais kopējums (26,7 % no visas pasaules kopējām emisijām) jāskata, ņemot vērā tās iedzīvotāju īpatsvara attiecību pret pasaules iedzīvotāju kopskaitu (19 %). Salīdzinājumā ar ES (7 % pasaules iedzīvotāju, 11,5 % SEG emisiju) vai ASV (4,4 % pasaules iedzīvotāju un 16,8 % kopējo SEG emisiju) Ķīnā emisiju apjoms uz vienu iedzīvotāju joprojām ir relatīvi neliels. Jāatzīmē, ka Ķīna ir apņēmusies veicināt vēja enerģijas un citu atjaunojamo energoresursu izmantošanu, palielinot nefosilā kurināmā izmantošanas īpatsvaru tās kopējā energoresursu struktūrā, jo Ķīna ir paredzējusi līdz 2020. gadam par 40–50 % samazināt savu oglekļa dioksīda emisiju līmeni uz vienu IKP vienību.

— ASV atjaunojamie energoresursi attīstās strauji. 2012. gadā pirmo reizi ASV vēsturē vēja enerģija kļuva par galveno jaunās elektrības ražošanas jaudas avotu, nodrošinot vairāk nekā 13 GW jeb aptuveni 43 % no tīklam pievienotās jaunās elektroenerģijas.

3.5 Pasaule šobrīd nav uz pareizā ceļa, lai sasniegtu valdību izvirzīto mērķi, proti, vidējās temperatūras celšanos pasaulē ilgtermiņā ierobežot līdz 2 grādiem pēc Celsija. Siltumnīcefekta gāzu emisijas pasaulē strauji pieaug, un 2013. gada maijā oglekļa dioksīda (CO₂) koncentrācija atmosfērā pārsniedza 400 miljonās daļas.

3.6 Domājams, ka līdz šim īstenotās politikas un pašreiz veikto pasākumu rezultātā vidējā temperatūra ilgtermiņā pieaugs par 3,6 līdz 5,3 grādiem pēc Celsija (salīdzinājumā ar temperatūras līmeni laika posmā pirms rūpniecības laikmeta), turklāt lielākā daļa no šā temperatūras pieauguma notiks šajā gadsimtā (šāds pieņēmums izdarīts, balstoties uz klimata modelēšanu).

3.7 Lai reāli būtu iespējams sasniegt mērķi ierobežot vidējās temperatūras paaugstināšanos līdz 2 °C, ir jāveic reāli pasākumi laika posmā līdz 2020. gadam, kad, paredzams, stāsies spēkā jaunais starptautiskais nolīgums klimata pārmaiņu jomā. Šai sakarā galvenais ir enerģētikas jautājums, proti, uz enerģētikas nozari attiecināmas aptuveni divas trešdaļas no siltumnīcefekta gāzu emisijām, jo vairāk nekā 80 % no pasaules enerģijas patēriņa balstās uz fosilo kurināmo.

3.8 Neraugoties uz pozitīvu attīstību dažās valstīs, ar enerģiju saistītās oglekļa dioksīda emisijas pasaulē 2012. gadā pieauga par 1,4 %, sasniedzot 31,6 gigatonnas, kas ir vēsturē lielākais reģistrētais apjoms. Valstis, kuras nav ESAO dalībvalstis, 2000. gadā radīja 45 % no visām pasaules emisijām, savukārt patlaban šis skaitlis ir palielinājies jau līdz 60 %. CO₂ emisiju pieaugumu pasaulē 2012. gadā visvairāk ietekmēja Ķīna, taču šis pieaugums bija viens no mazākajiem, kādu šī valsts pieredzējusi pēdējā desmitgadē; to galvenokārt noteica tas, ka tika izmantoti atjaunojamie energoresursi un panākts ievērojams uzlabojums Ķīnas tautsaimniecības energointensitātes jomā.

3.9 Amerikas Savienotajās Valstīs pāreja no ogļu uz gāzes izmantošanu elektroenerģijas ražošanā ļāva samazināt emisijas par 200 miljoniem tonnu, tādējādi noslīdot līdz pagājušā gadsimta 90. gadu vidū reģistrētajam līmenim. Neraugoties uz ogļu izmantošanas pieaugumu, saimnieciskās darbības vājināšanās rezultātā un pateicoties atjaunojamo energoresursu pieaugumam un emisiju ierobežojumam rūpniecības un enerģētikas nozarēs, emisijas Eiropā samazinājās par 50 miljoniem tonnu. Emisijas Japānā palielinājās par 70 miljoniem tonnu, jo pasākumi energoefektivitātes uzlabošanai nespēja pilnībā kompensēt fosilā kurināmā izmantošanas pieaugumu, kas bija saistīts ar kodolenerģijas izmantošanas samazinājumu. Pat ņemot vērā šobrīd īstenotos pasākumus, paredzams, ka ar enerģiju saistītās siltumnīcefekta gāzu emisijas visā pasaulē 2020. gadā sasniegs gandrīz 4 gigatonnas oglekļa dioksīda ekvivalenta (CO₂ ekvivalents), kas ir vairāk nekā pieļaujamais līmenis, lai panāktu 2 °C mērķi; minētais ilustrē tā darba apjomu, kas vēl jāpaveic šajā desmitgadē, nemaz nerunājot par tālāku nākotni.

3.10 Starptautiskajās sarunās par klimata pārmaiņām panākts solījums līdz 2015. gadam vienoties par jaunu starptautisku nolīgumu, kas stātos spēkā 2020. gadā. Taču ekonomikas krīze ir negatīvi ietekmējusi ekoloģiski tīras enerģijas izmantošanas pieauguma tempu un CO₂ emisiju tirgus. Šobrīd 8 % no pasaules CO₂ emisijām ir atkarīgas no oglekļa cenas, savukārt 15 % saņem finansiālu stimulu — 110\$ par tonnu — fosilā kurināmā subsīdiju veidā (ārpus ES). EESK aicina starptautisko sabiedrību 2015. gada nolīgumā par klimata pārmaiņām izpildīt solījumu, ko tā deva jau 2012. gada ANO konferences “Rio+20” noslēguma dokumentā, proti, ieviest obligātu prasību pārtraukt subsīdijas videi kaitīgajam fosilajam kurināmajam. Subsīdiju apjoms saskaņā ar Pasaules bankas aplēsēm sasniedz USD 780 miljardus gadā.

3.11 Gāzes un ogļu cenu savstarpējā dinamika atsevišķos reģionos veicina emisiju samazinājumu, taču citos to palēnina; savukārt kodolenerģijas nozare sastopas ar grūtībām, un plaša apjoma oglekļa uztveršana un uzglabāšana vēl joprojām ir tālu no realitātes. Neraugoties uz pieaugošo dinamiku energoefektivitātes uzlabošanas jomā, vēl joprojām pastāv plašs neizmantošs ekonomiskais potenciāls. Atjaunojamās elektroenerģijas avoti (izņemot hidroelektroenerģiju) saņem mērķtiecīgu atbalstu no valdībām un uzstādīto jaudu ziņā uzrāda divos ciparos mērāmu izaugsmi. Lai panāktu ieguldījumus atjaunojamās energoresursos, vajadzētu stabilu saimniecisko vidi gan attiecībā uz oglekļa cenām, gan arī uz nodokļiem valstīs, kurās piemēro oglekļa dioksīda nodokli.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Kādam būtu jābūt 2015. gada līgumam, lai nodrošinātu, ka valstis var īstenot ilgtspējīgu ekonomisko attīstību, tās vienlaikus pamudinot dot taisnīgu ieguldījumu globālā SEG emisiju mazināšanā, un lai panāktu globālo emisiju jomā virzību uz mērķi nepieļaut, ka temperatūras paaugstināšanās sasniedz 2 °C? Vispirms, ir grūti iedomāties, kā pašreizējā sarunu formātā, proti, emisiju ierobežošanas un tirdzniecības sistēmā, būs iespējams ievērot kaut tikai pasaules lielvaru atšķirīgās intereses, nemaz nerunājot par pārējām valstīm; taču, neraugoties uz to, taisnīgs ieguldījums no visām pusēm ir jebkādas turpmākas vienošanās obligāts priekšnosacījums. Tādēļ, vismaz kā alternatīva nolīgumam, būtu jāizstrādā savādāka koncepcija un jāatzīst pārvaldības problēmas. Jāatrod veids, kā nodrošināt, lai klimata pārmaiņu mazināšanai īstenotie pasākumi spētu sekmēt sociālo, ekonomikas un ekoloģisko izaugsmi un attīstību. Minēto iespējams panākt, vienīgi veicot pārskatāmu un rūpīgu novērtējumu par klimata pārmaiņu politikas efektivitāti, izmaksām un pozitīvo ietekmi uz ekonomiku un sabiedrību kopumā. Mums jāamācās no pieredzes saistībā ar Kioto protokolu, no tā sarežģītības un nepilnībām. Tam vajadzētu būt lietderīgam izejas punktam, sākot nopietnu darbu pie jaunas koncepcijas izstrādes. Kioto protokola piemērošanas perioda pagarinājums (Kioto II) un tajā paredzētā emisiju dalīta uzņemšanās ir ļoti spēcīgs signāls, kas liek apsvērt konceptuālas izmaiņas.

4.2 Kā 2015. gada nolīgums varētu vislabāk nodrošināt visu lielāko tautsaimniecību un nozaru līdzdalību un pēc iespējas samazināt oglekļa dioksīda emisiju pārvirzes risku starptautiskajās sarunās, kuru starpā ir sīva konkurence? Oglekļa dioksīda emisiju pārvirze ir fenomēns, kas saistīts ne tikai ar energoietilpīgām rūpniecības

nozārēm, kuru darbības apjoms, iespējams, tiks samazināts, bet emisiju pārvirze izriet no vispārējiem uzņēmējdarbības apstākļiem konkrētajā tautsaimniecības jomā. Nevienlīdzīgie apstākļi oglekļa dioksīda emisiju tirgos, galvenokārt starptautiskajās sarunās, ir izraisījuši ieguldījumu samazināšanos Eiropas Savienībā. Būtu jānosaka vērienīgi un reālistiski pasākumi un mērķi, pamatojoties uz konsensu un sadarbojoties ar tiem, kuriem šie pasākumi būs jāīsteno. Vienkāršs un taisnīgs 2015. gada nolīgums ir priekšnosacījums, lai radītu vienlīdzīgu uzņēmējdarbības vidi visos pasaules ekonomikas reģionos.

4.3 Kā 2015. gada nolīgums varētu visefektīvāk sekmēt klimata pārmaiņu politikas integrēšanu visās attiecīgajās politikas jomās? Kā tas varētu pamudināt īstenot papildinošus procesus un iniciatīvas, arī tādus, ko īsteno nevalstiskā sektora pārstāvji? Bez šaubām, visefektīvākais veids, kā sekmēt 2015. gada nolīguma integrēšanu visās attiecīgajās politikas jomās, ir nodrošināt tā vienkāršību. Pārāk daudzi nosacījumi attiecībā uz šā procesa organizēšanu tikai sarežģītu līguma īstenošanu. Svarīgi arī, lai par klimata pārmaiņu aspekta iekļaušanu citās politikas jomās tiktu veikts pārredzams ietekmes novērtējums. Kad klimata pārmaiņu aspekts tiek iekļauts citās politikas jomās, jānodrošina, lai tas notiktu pēc iespējas rentabli un prognozējami, neuzliekot iesaistītajām pusēm lieku administratīvo slogu. Priekšroka būtu jādod uz tirgus procesiem balstītām pieejām.

4.4 Pēc kādiem kritērijiem un principiem būtu jāvadās, lai noteiktu taisnīgu sadalījumu saistībām, kā 2015. gada nolīguma līgumslēdzējam pusēm būtu jāpieņem klimata pārmaiņu mazināšanā, izmantojot tādu saistību spektru, kas atspoguļo valsts apstākļus, tiek plaši uzskatītas par taisnīgām un kopumā ir pietiekami vērienīgas? Emisiju ierobežošanas un tirdzniecības sistēmas saglabāšanai būs nepieciešami kritēriji un principi, un vienmēr kādam šķitīs, ka attieksme pret viņu nav taisnīga vai ir nevienlīdzīga. Tomēr visos gadījumos būtu jāņem vērā konkrēto nozari ietekmējošā tirgus dinamika, to ietekmējošie jau esošie un ierosinātie noteikumi klimata pārmaiņu jomā, kā arī nozares gatavība īstenot centienus ierobežot siltumnīcefekta gāzu emisijas un izmantot energoefektivitātes tehnoloģijas. Lai panāktu rezultātus un ilgtspējīgu risinājumu, visiem dalībniekiem jābūt stimulam strādāt, lai sasniegtu mērķus, piemēram, ierobežotu emisijas, paaugstinātu efektivitāti, sadarbotos izpētē, dalītos labas prakses piemēros u. c. “Oglekļa nodoklis” var maksimāli saskaņotā un efektīvā veidā palīdzēt panākt emisiju samazinājumu un gūt finansējumu izpētei un attīstībai, kā arī pielāgošanās pasākumiem.

4.5 Kāda vajadzētu būt 2015. gada nolīguma funkcijai pielāgošanās problēmu risināšanā, un kā varētu izmantot darbu, kas jau noris saskaņā ar Konvenciju? Kā 2015. gada nolīgums varētu aktīvāk stimulēt pielāgošanās iekļaušanu visās attiecīgajās politikas jomās? Informācija par pielāgošanos klimata pārmaiņām patiesībā ir diezgan labi apkopota. Pasākumi šajā jomā lielā mērā pamatojas uz pastāvošajām riska pārvaldības programmām. Lai gan pielāgošanās klimata pārmaiņām nespēs novērst visus to radītos riskus, tā sniegs nozīmīgu ieguldījumu, kas ļaus ierobežot riskus daudzās jomās. Lai uzlabotu pielāgošanās spējas, būs vajadzīga turpmāka izpēte, prioritāšu noteikšana, plānošana un rīcība visos valdības līmeņos, kā arī būs nepieciešama vietējo kopienu

un uzņēmumu līdzdalība. Pielāgošanās pilnīgi pamatoti tiek uzskatīta par jaunā 2015. gada nolīguma vienu no četriem galvenajiem balstiem. Uzņēmumu konkrētais uzdevums ir nodot tālāk tehnoloģijas un dalīties pieredzē par labāko praksi.

4.6 *Kādaī — finanšu, tirgus mehānismu un tehnoloģijas aspektā — vajadzētu būt Konvencijas un jo īpaši 2015. gada nolīguma turpmākajai funkcijai desmitgadē līdz 2030. gadam? Kā varētu izmantot esošo pieredzi un pilnveidot regulējumu? Konvencijai būtu jāklūst par koordinējošo struktūru attiecībā uz galvenajiem pasākumiem klimata pārmaiņu jomā, tai būtu jāuzrauga valstu sasniegumi, galvenās finanšu plūsmas un tehnoloģiju apmaiņa. Uzņēmumi ir lielā mērā atbildīgi par tehnoloģijām un to izmantošanu. Ar Tehnoloģiju izpildkomitejas (TEC) un Klimata tehnoloģiju centra un tīkla (CTCN) starpniecību Konvencija var nodrošināt ekspertu vērtējumu par tehnoloģijām un nodrošināt valstīm pilnīgu piekļuvi informācijai, tādējādi ļaujot tām izvēlēties vispiemērotāko tehnoloģiju.*

4.7 *Kā 2015. gada nolīgums varētu vēl vairāk uzlabot valstu pārredzamību un pārskatatbildību starptautiskajā arēnā? Kādā mērā uzskaites sistēmu vajadzētu standartizēt pasaules līmenī? Kā valstis būtu saucamas pie atbildības, ja tās nepilda savas saistības? Jebkurā gadījumā pasaules līmenī ir jāstandartizē pārskatu sistēma neatkarīgi no veida, kādā tas tiek darīts, jo precīza informācija ir būtiska visos gadījumos, kur ir iesaistīta nauda. Minētais ir arī svarīgi tāpēc, lai garantētu pārskatatbildību attiecībā uz 2015. gada nolīgumu.*

4.8 *Kā varētu uzlabot ANO klimata pārmaiņu sarunu procesu, lai labāk atbalstītu iekļaujošu, vērienīgu, efektīvu un taisnīgu 2015. gada nolīguma izstrādi un nodrošinātu tā īstenošanu? Plaša ieinteresēto personu iesaiste un pārredzams process ir izšķiroši elementi, lai nodrošinātu nolīguma apmierinošu izstrādi un īstenošanu. Sarunās par klimata pārmaiņu nolīgumu uzņēmumi var*

piedāvāt savu pieredzi saistībā ar efektīviem emisiju samazināšanas veidiem un risinājumu izstrādi ilgtspējīgai attīstībai. Pilsoniskās sabiedrības un uzņēmēju plaša līdzdalība var nodrošināt arī pasākumu salīdzināmību un vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Jaunais 2015. gada globālais nolīgums ir tikai pirmais solis virzībā uz priekšu, un nolīguma pilnīga īstenošana būs atkarīga no pilsoniskās sabiedrības kopumā. Tāpēc norisēm un īstenošanas rezultātiem jābūt pārredzamiem un pārliecinošiem, radot iedzīvotāju uzticēšanos visā pasaulē.

4.9 *Kā ES vislabāk varētu sniegt ieguldījumu ar Konvenciju tieši nesaistītos procesos un iniciatīvās un tās atbalstīt, lai pavērtu ceļu vērienīgam un efektīvam 2015. gada nolīgumam? Komiteja atzinīgi vērtē debates, kas aizsāktas ar šo Komisijas dokumentu. Svarīga ir neatkarīgu ekspertu veikta analīze par visiem klimata politikas aspektiem, it sevišķi ņemot vērā jau notikušās un pašlaik notiekošās pārmaiņas pasaules ģeopolitiskajā situācijā. Tā kā jau ir pieejami daži analītiski pētījumi, izpēte nav jāsāk no nulles punkta. Viens no piemēriem varētu būt zinātnisko padomdevēju padomes vēstule ASV prezidentam, kurā apkopoti klimata pārmaiņu radītie jautājumi. Saistībā ar Kioto protokolu gūtā pieredze un ieilgušās ANO sarunas arī norāda uz to, ka pārmaiņas jāveic, pirms vēl nav par vēlu. Bez pārmērīgas kavēšanās vajadzētu un varētu īstenot arī secinājumus un ieteikumus, ko sniegušas ekspertu organizācijas, piemēram, Starptautiskā Enerģētikas aģentūra (IEA). IEA ziņojumā "Redrawing the Energy Climate Map" ("Jaunas aprises diskusijām enerģijas un klimata jomā") izvirzīta pragmatiska un piemērota pieeja. Ziņojumā ir izklāstītas šādas četras politikas pamatjomas, kas būtu reāli īstenojamas: energoefektivitātes uzlabošana ēkās, rūpniecībā un transportā; mazāk efektīvu ar akmeņoglēm kurināmo elektrotacīju celtniecības un izmantošanas samazināšana; naftas un dabasgāzes ražošanā radītās metāna emisijas samazināšana; fosilā kurināmā patēriņa subsīdiju pakāpeniskas atcelšanas paātrināšana.*

Briselē, 2013. gada 16. oktobrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Henri MALOSSE